

ภาคผนวก ก
กิจกรรมวิถีที่ 1 เติบโตบนสถาบัน

กิจกรรมที่ 1

วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง

1. ชื่อกิจกรรม วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง

2. วัตถุประสงค์

1. บอกความสำคัญ และคุณค่าของวัฒนธรรมได้
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมได้
3. บอกแนวทางการธำรงรักษาวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม
4. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสม และถูกกาลเทศะ

3. แนวความคิด

วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังนั้นจึงควรช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป

4. ขั้นตอนกิจกรรม

4.1 ชี้นำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูสนทนากับนักเรียนถึงวัฒนธรรมไทยที่นักเรียนทราบ และให้ยกตัวอย่างวัฒนธรรมในแต่ละภาค ครูอธิบายเพิ่มเติมว่าวัฒนธรรมล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดีงามและถือเป็นเอกลักษณ์ของไทยเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และเป็นเอกลักษณ์สำคัญของไทย

4.2 ขั้นกิจกรรม

1. ครูนำภาพการแสดงต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยมาแสดงให้นักเรียนเห็นได้อย่างชัดเจน แล้วให้นักเรียนบอกว่า เป็นภาพเกี่ยวกับการแสดงอะไร เช่น ภาพการแสดงเพลงเต้นกำรำเคียว การแห่เรือ การแสดงในแต่ละภาค

2. ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่า การแสดงเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ได้สืบทอดกันมายาวนาน

3. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างของวัฒนธรรมไทย หรือวัฒนธรรมในท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. ให้นักเรียนอธิบายความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ตามความเข้าใจของนักเรียน แล้วครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์สร้างขึ้นสั่งสมสืบทอดกันมา และยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

5. ให้นักเรียนศึกษาความรู้เรื่อง เรียนรู้วัฒนธรรม จากใบความรู้

6. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละประเภท แล้วให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างวัฒนธรรมแต่ละประเภทบนกระดานหน้าชั้นเรียน

7. ให้นักเรียนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของตัวอย่างบนกระดาน

8. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม แล้วสรุปผลการอภิปราย

9. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำผลการอภิปรายมารวมกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อสรุปผลการอภิปรายอีกครั้ง

10. ให้นักเรียนบอกถึงผลของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีต่อสังคม แล้วครูยกตัวอย่างให้นักเรียนช่วยกันเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจากอดีตจนมาถึงปัจจุบัน เช่น

- การแต่งกาย
- การรับประทานอาหาร
- การทักทาย
- การใช้ภาษา
- การแสดงมารยาทในโอกาสต่างๆ

4.3 ขั้นสรุป

1. ครูช่วยสรุปและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การแต่งกายจากอดีตจนมาถึงปัจจุบัน

2. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคในด้านต่างๆ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้วบันทึกข้อมูล

5. สื่อที่ใช้

- 5.1 ภาพการแสดงในแต่ละภาค
- 5.2 ใบความรู้ เรื่อง เรียนรู้วัฒนธรรม
- 5.3 ใบงานที่ 1 เรื่อง วัฒนธรรมไทย
- 5.4 ใบงานที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น และตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

ใบความรู้ เรื่อง เรียนรู้วัฒนธรรม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง แบบอย่างหรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนแต่ละกลุ่ม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคม วัฒนธรรมแต่ละสังคมจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรต่างๆ ลักษณะอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมคือ เป็นการสั่งสมความคิด ความเชื่อ วิถีการ จากสังคมนั้นๆ มีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อๆ ไปได้ เช่น ภาษา กฎหมาย เป็นต้น

ความสำคัญของวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมช่วยสร้างระเบียบให้กับสังคม โดยเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม รวมถึงการสร้างแบบแผนของความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสมาชิกให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน

2. วัฒนธรรมช่วยให้เกิดความสามัคคี สังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันย่อมจะมีความรู้สึกผูกพัน เกิดความเป็นปึกแผ่น อุทิศตนให้กับสังคมทำให้สังคมอยู่รอด

3. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน ได้แก่ รูปแบบของสถาบันครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะของครอบครัวแต่ละสังคมต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมเป็นตัวกำหนดรูปแบบ เช่น วัฒนธรรมแบบสามีภรรยาเดี่ยว เป็นต้น

4. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูง ย่อมได้รับการยกย่อง และเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ

5. วัฒนธรรมช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีงามเหมาะสม เช่น ความมีระเบียบวินัย ขยัน อดทน เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

6. วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นมนุษย์ต้องแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้รับ ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต และถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไปได้

ประเภทของวัฒนธรรม

1. คติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจซึ่งได้เรียนรู้จากศาสนา เช่น ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

2. วัตถุธรรม เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ ที่สามารถจับต้องสัมผัสได้ เช่น บ้านเรือน อาหาร เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

3. เนติธรรม เป็นวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือ เช่น กฎหมาย กฎศีลธรรม จารีตประเพณี เป็นต้น

4. สหธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติทางสังคม รวมทั้งมารยาทต่างๆ ในสังคม เช่น มารยาทในการเข้าสังคม มารยาทบนโต๊ะอาหาร

ลักษณะของวัฒนธรรมไทย

1. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ พสกนิกรทุกหมู่เหล่าให้ความเคารพเทิดทูน ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน

2. ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในรูปของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเป็นที่ยอมรับ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

3. ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยสามารถพูดและเขียนอ่านได้ ภาษาไทยจึงเชื่อมโยงคนในชาติให้เข้าใจวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

4. การนับถือผู้อาวุโส เป็นวัฒนธรรมที่มีการปฏิบัติมาช้านาน โดยผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอายุมากกว่า แสดงความเคารพโดยการไหว้ การทักทาย เป็นต้น

5. เป็นวัฒนธรรมเกษตรกรรม โดยประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อันเป็นรากฐานแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ใบงานที่ 1

เรื่อง วัฒนธรรมไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยตามที่กำหนดรวมถึงการเปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรม	รูปแบบวัฒนธรรม	รูปแบบวัฒนธรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลง
1.การแต่งกาย
2. การทักทาย
3. การใช้ภาษา
4. การรับประทานอาหาร

กิจกรรมที่ 2

หลักธรรมนำชีวิต

1. ชื่อกิจกรรม หลักธรรมนำชีวิต

2. วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ความสำคัญของพระรัตนตรัย ไตรสิกขา ในพระพุทธศาสนา และหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้

3. แนวความคิด

หลักธรรมของศาสนาต่างๆ เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกศาสนามุ่งสอนให้ศาสนิกชนยึดมั่นในการทำความดี ความสอดคล้องกันของหลักธรรมในแต่ละศาสนาทำให้บุคคลเข้าใจกัน อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

4. ขั้นตอนกิจกรรม

4.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูสนทนากับนักเรียนว่าพระรัตนตรัยคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร

4.2 ขั้นกิจกรรม

1. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งออกเป็น 4 คู่ ให้แต่ละคู่ศึกษาความรู้ตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

- 1) คู่ที่ 1 ศึกษาความรู้เรื่องศรัทธา 4
- 2) คู่ที่ 2 ศึกษาความรู้เรื่องพระพุทธ
- 3) คู่ที่ 3 ศึกษาความรู้เรื่องพระธรรม
- 4) คู่ที่ 4 ศึกษาความรู้เรื่องพระสงฆ์

โดยให้นักเรียนศึกษาความรู้ จากหนังสือเรียน หรือหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม หรือแหล่งข้อมูลสารสนเทศตามความเหมาะสม

2. นักเรียนแต่ละคู่กลับเข้ากลุ่มของตนเอง แล้วนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามา แลกเปลี่ยนกันกับเพื่อนในกลุ่ม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มผลัดกันซักถามข้อสงสัยจนมีความรู้ความเข้าใจชัดเจน จากนั้นสรุปสาระสำคัญโดยเขียนบันทึกลงในสมุด

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่กลุ่มตนเองสรุปสาระสำคัญไว้ที่หน้าชั้นเรียน โดยครูคอยอธิบายเพิ่มเติม

4. นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง คำถามจากพระรัตนตรัย เสร็จแล้วนำส่งครูผู้สอน

5. ครูถามนักเรียนว่า นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรต่อพระรัตนตรัย โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

6. ครูอธิบายวิธีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อพระรัตนตรัย ให้นักเรียนฟัง เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

7. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ 2 เรื่อง วิเคราะห์ปัญหาตามหลักอริยสัจ เสร็จแล้วนำส่งครูผู้สอน

8. ครูอธิบายความรู้เรื่อง ไตรสิกขา ให้นักเรียนฟัง แล้วครูให้นักเรียนศึกษาความรู้เรื่อง ไตรสิกขาเพิ่มเติม

9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่า การที่คนเราปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ก่อให้เกิดผลดีอย่างไร แล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลการอภิปรายที่หน้าชั้นเรียน

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน โดยครูคอยอธิบายเพิ่มเติม

11. ครูถามนักเรียนว่า หลักไตรสิกขามีประโยชน์อย่างไรในการดำเนินชีวิตประจำวัน แล้วครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง

12. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่นๆ ตามความเหมาะสมแล้วสรุปสาระสำคัญ โดยจดบันทึกลงในสมุด

13. นักเรียนทำใบงานที่ 3 เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ เสร็จแล้วนำส่งครูผู้สอน

4.3 ชั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

5. สื่อที่ใช้

5.1 ใบความรู้ เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

5.2 ใบงานที่ 1 เรื่อง คำถามจากพระรัตนตรัย

5.3 ใบงานที่ 1 เรื่อง วิเคราะห์ปัญหาตามหลักอริยสัจ

5.4 ใบงานที่ 2 เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น และตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

ใบความรู้ เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

พระรัตนตรัย คือแก้วอันประเสริฐ (ของชาวพุทธ) 3 ประการ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ	คือ	ผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เองแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม
พระธรรม	คือ	คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
พระสงฆ์	คือ	ผู้ปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วสอนผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตาม

ความสำคัญของพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัยนอกจากจะเป็นแก้วอันประเสริฐของชาวพุทธแล้ว พระรัตนตรัยยังเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่ดีที่สุดของชาวพุทธ ในชีวิตประจำวันของชาวพุทธจะเกี่ยวข้องกับพระรัตนตรัยอยู่เสมอ เช่น ตื่นนอนตอนเช้าสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ก่อนไปทำงานนิยมไหว้พระก่อนออกจากบ้านเมื่อไปถึงที่ทำงานนิยมไหว้พระประจำสถานที่ทำงาน และไหว้พระรัตนตรัย ก่อนนอนทุกคืน นักเรียนก็เช่นเดียวกัน ก่อนเข้าเรียนหลังเคารพธงชาตินักเรียนจะต้องสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ก่อนเลิกเรียนก็สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ก่อนนอนก็สวดมนต์ ดังนั้นพระรัตนตรัยจึงมีความสำคัญต่อชาวพุทธอย่างยิ่ง

โอวาท 3 หมายถึง คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำสั่งสอนที่พระองค์ตรัสแก่พระภิกษุสงฆ์จำนวน 1,250 รูป ซึ่งมาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ เวฬุวันมหาวิหาร วันนั้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เรียกว่า วันมาฆบูชา โอวาท 3 ได้แก่

1. ไม่ทำชั่ว
2. ทำความดี
3. ทำจิตให้บริสุทธิ์

หลักธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามโอวาท 3

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามโอวาท 3 ควรประพฤติตามหลักธรรมต่อไปนี้ เพราะผู้ใดปฏิบัติได้ ผู้นั้นเชื่อว่าปฏิบัติตามโอวาท 3

เบญจศีล หรือ ศีล 5 ได้แก่

1. ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนสัตว์
2. ไม่ลักขโมย
3. ไม่แย่งชิงของรักของผู้อื่น

4. ไม่พูดปด
5. ไม่ดื่มสุราหรือสิ่งเสพติดให้โทษ

เบญจธรรม คือ ธรรม 5 ประการ ได้แก่

1. ความเมตตากรุณา
2. การดำรงชีพสุจริต
3. ความสำรวมในกาม
4. มีคำสัตย์
5. ความมีสติสัมปชัญญะ

สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน การแบ่งปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น
2. ปิยวาจา เจรจาที่อ่อนหวาน
3. อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น
4. สมานัตตตา ประพฤติตนสม่ำเสมอ ไม่ถือตัว

อริยสังคห หมายถึง หลักความจริงอันประเสริฐ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นหลักแห่งเหตุและผลที่สมบูรณ์ด้วยหลักการ ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ หลักธรรมต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้สามารถสรุปลงได้ที่อริยสังคห 4 ทั้งสิ้น เป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาชีวิตมี 4 ประการ ได้แก่

1. ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ (ธรรมที่ควรรู้ ชั้น 5 ชาติ 4)
2. สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (ธรรมที่ควรละ หลักธรรม/อบายมุข 6)
3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือความหมดสิ้นไปแห่งทุกข์ (ธรรมที่ควรบรรลุ สุข 2/คิหิสุข)
4. มรรค คือ ข้อปฏิบัติที่จะให้ถึงความดับทุกข์ (ธรรมที่ควรเจริญ ไตรสิกขา
กรรมฐาน 2/ปธาน 4/โกศล 3/มงคล 38 ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต
บูชาผู้ที่ควรบูชา

ใบงานที่ 1
เรื่อง คำถามจากพระรัตนตรัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดให้ถูกต้อง

1. ผู้ที่มีลักษณะเช่นไร จึงถือว่าเป็นศีรัทธา 4

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจ 5 แสดงว่าพระองค์มีคุณธรรมข้อใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. พระสงฆ์มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3
เรื่อง หลักสำคัญของศาสนาต่างๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดแสดงหลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ

หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่างๆ

กิจกรรมที่ 3

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ชื่อกิจกรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายและความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
2. อธิบายความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งโครงการตามพระราชดำริได้

3. แนวความคิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทย หลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และ ประอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

4. ขั้นตอนกิจกรรม

4.1 ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูสนทนากับนักเรียนโดยให้นักเรียนเล่าการกระทำของบุคคลที่นักเรียนประทับใจในการกระทำของเขาที่แสดงว่า เป็นคนรู้จักใช้จ่ายแต่พอดีพอควร รู้จักใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจจะเป็นพ่อแม่ พี่น้อง ลุงป้า น้าอา ปู่ย่า ตายาย เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำระดับจังหวัด หรือผู้นำระดับประเทศ พร้อมทั้งให้เหตุผลที่นักเรียนประทับใจ ในการกระทำของบุคคลดังกล่าว และการกระทำของบุคคลนั้นส่งผลดีต่อตัวเขา หรือผู้อื่นอย่างไร

4.2 ขั้นกิจกรรม

1. ครูอธิบายเพื่อนำเข้าสู่การเรียนการสอนว่าบุคคลต่างๆ ที่นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างมานั้นมีการกระทำที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ความหมายของคำว่าพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน ตามความสามารถ คือ ปานกลาง ค่อนข้างเก่ง ปานกลางค่อนข้างอ่อน และอ่อน (โดยครูจัดไว้ล่วงหน้า) แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 คู่

3. นักเรียนแต่ละคู่ศึกษาความรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ในหัวข้อ ความหมาย และความ เป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วช่วยกันทำ ใบงานที่ 1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

4. นักเรียน 2 คู่ ในแต่ละกลุ่มผลัดกันอธิบายผลงานตามหัวข้อที่ได้ทำในใบงานที่ 1 และทำความเข้าใจ จนมีความกระจ่างชัดเจน

5. ครูสุ่มเรียกนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเฉลยใบ กลุ่มละ 1 หัวข้อย่อย ในตอนที่ 1 และให้ กลุ่มอื่นที่มีผลงานแตกต่างกันออกมานำเสนอเพิ่มเติม จากนั้นให้กลุ่มอื่นๆ ที่ยังไม่ได้นำเสนอช่วยกัน เสนอผลงานในฝั่งความคิด หัวข้อ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีครูเป็น ผู้ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง

4.3 ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมาของปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5. สื่อที่ใช้

- 5.1 ใบความรู้ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.2 ใบงานที่ 1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.3 ใบงานที่ 2 เรื่อง โครงการตามพระราชดำริเกี่ยวเศรษฐกิจพอเพียง

6. ประเมินผล

6.1 การสังเกต

1. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น และตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

ใบความรู้

เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดหลัก เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

เป้าหมาย มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักการ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

เงื่อนไขพื้นฐาน จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน - การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีในทุกระดับให้สำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

นิยามของความพอเพียง ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจาก การกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสียหาย จากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข เพื่อให้เกิดความพอเพียง การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้พอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมพื้นฐาน เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญา ดำเนินชีวิต

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดให้ถูกต้อง

1. เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องในโอกาสใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางปฏิบัติสำคัญของอาชีพใด มีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สำคัญได้แก่ ด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง โครงการตามพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกโครงการตามพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มาวิเคราะห์ และตอบคำถามตามหัวข้อที่กำหนด

ชื่อโครงการ.....

ภาพประกอบ

สาระสำคัญของโครงการโดยย่อ

.....

.....

.....

.....

.....

แหล่งที่มาของข้อมูล.....

1. ชื่อโครงการมีชื่อว่าอะไร

.....

2. โครงการนี้มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

.....

.....

.....

3. โครงการนี้มีประโยชน์หรือความสำคัญอย่างไร

.....

.....